

10.9.2024 17. helluntain jälkeisen viikon tiistai

Päivän epistola

”Te ette siis enää ole vieraita ja muukalaisia, vaan kuulutte Jumalan perheeseen, samaan kansaan kuin pyhät. Te olette kiviä siinä rakennuksessa, jonka perustana ovat apostolit ja profeetat ja jonka kulmakivenä on itse Kristus Jeesus. Hän liittää koko rakennuksen yhteen niin että se kasvaa Herran pyhäksi temppeliksi, ja hän liittää teidätkin Hengellään rakennuskivinä Jumalan asumukseen. Tästä syystä minä Paavali, joka olen Kristuksen Jeesuksen tahdosta vankina teidän vierasheimoisten tähden, polvistun Isän eteen. Olettehan kuulleet siitä Jumalan suunnitelmasta, jonka hän armossaan on ilmoittanut minulle, teidän parhaaksenne. Minulle on ilmoituksessa annettu tiedoksi tämä salaisuus, niin kuin olen edellä lyhyesti kirjoittanut. Tätä lukiessanne voitte huomata, kuinka hyvin minä olen perillä Kristuksen salaisuudesta. Sitä ei menneiden sukupolvien aikana annettu ihmisten tietoon, mutta nyt Henki on ilmoittanut sen Kristuksen pyhille apostoleille ja profeetoille: muihin kansoihin kuuluvilla on sama oikeus perintöön kuin juutalaisillakin, he ovat saman ruumiin jäseniä ja heitä koskee nyt sama lupaus, kun evankeliumi on johtanut heidät Kristuksen Jeesuksen yhteyteen. Tämän evankeliumin palvelija minusta on tullut sen armolahjan perusteella, jonka Jumala on voimassaan minulle suonut.” (Ef. 2: 19 – 3: 7)

Kristityt kuuluvat ”Jumalan perheeseen”. Tämä merkitsee kreikkalaisessa maailmassa isoa muutosta ajattelussa. Ihminen kuului ensin tiettyyn perhekuntaan ja sitten tiettyyn kaupunkiin tai maakuntaan. Nyt näiden rajat on ylitetty, uskova on osa Jumalan perhekuntaa. Tätä perhettä kuvataan rakennuksena, sen perustana ovat apostolit ja profeetat ja kaiken yhdistää kulmakivi, joka on itse Kristus Jeesus. Kulmakivi voi olla joko rakennuksen perustassa kulmassa oleva kivi tai se voi olla rakennuksen ylimmän kaaren tai kupolin keskellä oleva kivi, joka yhdistää rakennuksen eri osat yhteen. Seurakunta on kuin elävistä kivistä (seurakunnan jäsenistä) koostuva rakennus ja siitä tulee Jumalan asuinsija, temppeli. Tälle ajatukselle on läheinen Paavalin ajatus ruumiista Jumalan temppelinä. Samoin Qumranin yhteisö ymmärsi itsensä Jumalan temppeliksi. Paavali kuvaa efesolaisia ”kivinä” tässä rakennuksessa. Tämän saman rakennuksen ”kiviksi” liitetään kaikki Kristukseen uskovat.

Sitten Paavali siirtyy kuvaamaan apostolin tehtävää. ”Tästä syystä minä Paavali, joka olen Kristuksen Jeesuksen tahdosta vankina teidän vierasheimoisten tähden, polvistun Isän eteen.” Lause on epäjohdonmukainen, sen alku ei vastaa sen loppua. Kyse lienee tehokeinosta. Kirjoittaja vakuuttaa lukijoitaan siitä, että pakanoilla on paikka Jumalan iankaikkisessa suunnitelmassa.

Paavali olettaa, että efesolaiset ovat tietoisia Jumalan pelastussuunnitelmasta, joka on tehty (myös) efesolaisten ”parhaaksi”. Paavali viittaa Jumalalta saamaansa ilmoitukseen, josta hän on jo kirjoittanut (Ef. 1: 9, 2: 13 – 17). ”Olen edellä lyhyesti kirjoittanut” on saanut tutkijat miettimään sitä, olisiko Efesolaiskirje ymmärrettävä johdantona Paavalin kirjeisiin? Efesolaiskirje on todennäköisesti kirjoitettu Paavalin Rooman vankeuden loppuaikana, jolloin Paavali oli kirjoittanut (kaikki?) muut kirjeet. Jos Efesolaiskirje oli tarkoitettu kiertokirjeeksi, niin kuin on oletettu, niin vastaanottajat ovat tutustuneet laajemmin tähän aihepiiriin muista Paavalin aikaisemmin kirjoittamista kirjeistä.

”Kuinka hyvin minä olen perillä Kristuksen salaisuudesta” saa selityksen nopeasti: ”muihin kansoihin kuuluvilla on sama oikeus perintöön kuin juutalaisillakin”. Pelastus koskee siis myös pakanoita. Tässä erityinen käännekohta on, kun Pietari Hengen johduksesta katosi sadanpäällikkö Corneliuksen (Ap.t. 10). Kristuksen salaisuus ilmoitettiin niin apostoleille kuin profetoillekin. Kristuksen mysteeri on se, että sekä juutalaisilla että pakanoilla on osuus Jumalan Abrahamille antamaan lupaukseen, heillä on oikeus perintöön. Kirjoittaja korostaa molempien ryhmien merkitystä Kirkon rakennustyössä. ”Sama oikeus perintöön”, ”saman ruumiin jäseniä” ja ”sama lupaus” korostavat pakanoiden yhtäläistä osallisuutta Kirkkoon yhdessä juutalaisten kanssa. Paavali on Jumalalta saadun armolahjan mukaisesti tämän evankeliumin (ilosanoman) palvelija.

Päivän evankeliumi

”Niin Jeesus saapui Jerusalemiin. Hän meni temppeliin ja katseli siellä kaikkea, mutta koska oli jo myöhä, hän lähti kahdentoista opetuslapsensa kanssa Betaniaan. Kun he seuraavana päivänä lähtivät Betaniasta, Jeesuksen tuli nälkä. Hän näki jonkin matkan päässä viikunapuun, joka oli lehdessä, ja meni katsomaan, löytyisikö siitä jotakin. Puun luo tultuaan hän ei kuitenkaan löytänyt muuta kuin lehtiä, sillä vielä ei ollut viikunoiden aika. Silloin Jeesus sanoi puulle: ”Älköön kukaan enää ikinä syökö sinun hedelmääsi!” Hänen opetuslapsensa kuulivat tämän. He tulivat Jerusalemiin, ja Jeesus meni temppeliin ja alkoi ajaa myyjiä ja ostajia sieltä ulos. Hän kaatoi rahanvaihtajien pöydät ja kyyhkysenmyyjien jakkarat eikä antanut kenenkään kulkea tavaraa kantaen temppelialueen kautta. Hän opetti ihmisiä näin: ”Eikö ole kirjoitettu: ”Minun huoneeni on oleva kaikille kansoille rukouksen huone”? Mutta te olette tehneet siitä rosvojen luolan.” Ylipapit ja lainopettajat kuulivat tämän ja miettivät, miten saisivat Jeesuksen raivatuksi pois tieltä. He pelkäsivät häntä, koska hänen opetuksensa oli tehnyt ihmisiin voimakkaan vaikutuksen. Illan tultua Jeesus ja opetuslapset lähtivät kaupungin ulkopuolelle. Kun he varhain aamulla kulkivat viikunapuun ohi, he näkivät sen kuivettuneen juuriaan myöten. Silloin Pietari muisti, mitä oli tapahtunut, ja sanoi Jeesukselle: ”Rabbi, katso! Puu, jonka kirosit, on kuivettunut.” Jeesus sanoi heille: ”Uskokaa Jumalaan. Totisesti: jos

joku sanoo tälle vuorelle: "Nouse paikaltasi ja paiskaudu mereen!", se myös tapahtuu, jos hän ei sydämessään epäile vaan usko, että niin käy kuin hän sanoo." (Mark. 11: 11 – 23)

Vastaavaa tekstiä löytyy myös Matteukselta (Matt. 21: 18 – 19, 21: 12 – 17, 21: 20 – 22, 17: 20) ja Luukkaalta (Luuk. 13: 6, 19: 45 – 48, 17: 6) sekä Johannekselta (Joh. 2: 13 – 17). Kuten ilmoitetuista raamatunkohdista käy ilmi, evankelistat ovat käyttäneet tietojaan eri tavoin kirjoittaessaan evankeliumia. Tapahtuneet asiat on sijoitettu eri kohtiin, eri järjestyksessä eri evankeliumeissa.

Pyhiinvaeltajille on tyypillistä mennä heti pääkohteeseensa. Näin Jeesuskin meni opetuslastensa kanssa temppeliin. Markus kertoo temppelin puhdistamisen tapahtuneen seuraavana päivänä, Matteuksen ja Luukkaan mukaan se tapahtui Jerusalemiin tulemisen päivänä.

Viikunapuun kiroaminen on erikoinen tapahtuma. Se on ainoa Jeesuksen suorittama ihmeteko Jerusalemin ympäristössä. Se tuhoaa omaisuutta. Jeesuksen toiminta näyttää järjettömältä ja tuhoavalta. Markus on ymmärtänyt kyseessä olevan Jeesuksen voimateon. Tutkijat ovat miettineet, että kyse voi alunperin olla Jeesuksen opetuspuheesta (Luuk. 13: 6 – 9), jonka Markusta edeltävät tradition kerääjät ovat muuttaneet kertomukseksi Jeesuksesta. Vertauskuvallisesti voidaan nähdä, että se kertoo Israelin kyvyttömyydestä vastaanottaa Jeesus ja Hänen sanomansa taivasten valtakunnasta. Varhaisessa kirkossa opetettiin, että puun kiroamisella Jeesus näytti opetuslapsilleen sen vallan, mikä Hänellä on. Näin opetuslapsia opetettiin ymmärtämään tulevia tapahtumia.

Kertomuksella on vanhatestamentillinen tausta kertomuksissa kasveista ja niiden hedelmistä (Jes. 1: 30; Hes. 17; Joel 1; Aamos 2: 9; Hoos. 9: 10, 15 – 16; Jer. 8: 13; Miika 7: 1; Job 18: 16). Jerusalemin temppelin puhdistamisella on myös vertauskuvallinen tarkoitus, mutta samalla sillä on vahva historiallinen tausta. Daavidin suvun Messias puhdistaa Jumalan huoneen. Laittamalla temppelin puhdistuksen viikunapuu -kertomuksen sisälle Markus on jälleen tehnyt evankeliuminsa luonteen mukaisen ”sämpyläkertomuksen”.

”Vielä ei ollut viikunoiden aika” on Markuksen selitys kertomukseen. Viikunat kypsyvät Palestiinassa aikaisintaan kesäkuussa. Kertomus on ”järjetön”, olisihan Jeesuksen pitänyt tietää, ettei puussa vielä voi olla hedelmiä. Evankeliumit kertoessaan tapahtumista usein katsovat tapahtumaa opetuslasten näkökannalta. Olisiko niin, että opetuslapset luulivat Jeesuksen etsivän hedelmiä, vaikka vielä ei ollutkaan niiden aika?

Temppelialueella pakanoiden esipihalla käytiin kauppaa. Siellä myytiin erilaisia uhrattavia asioita.

Tuon ajan maailmassa oli eri maiden rahoja ja rahanvaihtajat vaihtoivat pyhiinvaeltajien tuomaa ulkomaan valuuttaa paikalliseksi ja päinvastoin. Toiminnassa sinällään ei ole mitään pahaa, mutta tekopaikka oli väärä. Kyyhkysenmyyjät on mainittu erikseen, nähtävästi heidän lukumääränsä takia. Kyyhkysiä uhrina käyttivät naiset, spitaaliset ja muut (Luuk. 2: 22 – 24; 3. Moos. 12: 6 – 8, 14: 8, 15: 14, 29). Varhainen kirkko tulkitessaan kyyhkysenmyyjiä, siis tulevien uhrien myyjiä, katsovat tämän kohdan viittaavan myös omaan aikaansa. Kirkko on kieltänyt Pyhän Hengen myymisen. Jos papisto vaatii rahaa jostain mysteeristä (sakramentista), niin he toimivat kuin kyyhkysenmyyjät Jerusalemin temppelissä. Pyhää Henkeä tai Jumalan armoa ei voi ihminen myydä, me emme sitä ”omista”.

”Eikä antanut kenenkään kulkea tavaraa kantaen temppelialueen kautta” voi merkitä joko kauppatarvikekantojen kantamista tai yleensä temppelialueen käyttämistä oikotienä tavaroita kannettaessa. Idea on rauhoittaa temppelialue sen varsinaista tarkoitusta varten.

”Eikö ole kirjoitettu: ”Minun huoneeni on oleva kaikille kansoille rukouksen huone.” Lainaus on profeetta Jesajalta (Jes. 56: 7). ”Mutta te olette tehneet siitä rosvojen luolan.” on profeetta Jeremiaalta (Jer. 7: 11). Huone tarkoittaa Jerusalemin temppeliä. Apokryfinen Salomonin psalmit (17: 30) kertoo Daavidin suvun Mesiaasta, joka ottaa ikeensä alle kaikki kansat ja puhdistaa temppelin.

Nyt ylipapit ja lainopettajat miettivät, miten Jeesus raivattaisiin pois. Huomattavaa on, että fariseuksia ei tässä yhteydessä mainita. Jeesuksen poistaminen oli kuitenkin vaikea tehtävä, sillä Jeesus oli kansan suosiossa.

Seuraavana päivänä viikunapuu oli kuivettunut juuriaan myöten. Tämä oli enemmän, kuin Jeesus oli sanonut kirotessaan puun, sillä Hän sanoi: ”Älköön kukaan enää ikinä syökä sinun hedelmäsi.” Lopputuloksena oli kuitenkin koko puun kuolema. Pietari on tässä taas opetuslasten puhemies, joka kiinnittää Jeesuksen huomion puun kuntoon.

Jeesuksen vastaus: ”Uskokaa Jumalaan” voidaan ymmärtää myös kysymyksenä ”uskotteko Jumalaan”. Jeesuksen voima tehdä jotakin perustui siihen yhteyteen, mikä Hänellä oli rukouksessa Jumalaan. Tämän yhteyden Hän halusi jakaa seuraajilleen.